

Mindig péntek

(regényrészlet)

Nem is volt olyan rossz a kistestvérem, mint gondoltam. Sokkal rosszabbra számítottam, azt hittem, bömbölni fog minden percben, ehelyett folyton aludt, úgy-hogy a végén már azt lestem, mikor nyitja ki végre a szemét, mert valahányszor rám nézett, a pillantásában határozottan fölismertem magamat. Látszott rajta, hogy lát engem, és tudja, ki vagyok. Akkor így, ezekkel a szavakkal nem tudtam volna elmondani, de mégis megláttam a pillantásában magamat. Azt persze nem tudhattam, hogy ő milyennek lát, de határozottan éreztem, hogy lát, felfogja, hogy a testvére vagyok, és mindig nevetett rám, látszott rajta, hogy örül nekem, úgyhogy én is mindig nevettem neki. Reméltem, hogy sose tudja majd meg, mennyire nem kívántam a jöttét, szégyelltem is magam előtte, de vigasztaltam magam a gondolattal, hogy szívből tudok örülni annak, hogy nem fiúnak született.

Beszélni nem szerettem róla, inkább mindig lesütöttem a szememet, ha a szomszédban Hilda néniék vagy a Lilla padtársamék merő kedvességből megkérdezték, szeretem-e dajkálni a hugicámat. Nem szóltam semmit, csak leszegett fejjel bólintottam rá, és föl se emeltem a tekintetemet, amíg el nem mentek, vagy másról nem beszélhettem. Valamit nem tartottam helyénvalónak mindabból, amit a húgom iránt éreztem. A cipőm orrát bámultam, és alig vártam, hogy mehessek utamra a további kérdések elől.

A babakocsiban tologatni se szerettem. Ha kivitték az utcára, én mindig elmene-kültem, mintha szégyelltem volna a látványt, hogy anyám vagy a nagyanyám meg én tologatjuk a húgomat a babakocsiban. Nem voltam képes végigmenni velük az utcán, inkább elkéretőztem, és átszaladtam Kismari barátnőméhez, hogy megyek játszani, és miután becsukódott mögöttem a kapu, a kulcslyukon keresztül néztem, hogy anyám felemeli a hattyúmintás rózsaszín kislédet, megigazgatja a húgom fityuláját, és széles taglejtések közepette magyarázza a felső szomszédoknak, hogy milyen jó kisbaba a húgom, nem sír föl éjjel, evés után nyugodt az álma, és eddig még a hasa se fáj, és utána szóról szóra ugyanazt elismétli mindenkinek, aki szem-bejön vele, és megáll mellette, kérdezi, mi a neve, mennyivel született, hány centi hosszú volt, viszonylag könnyen ment-e minden, nem volt-e különösebb komplikáció. Ilyenkor kicsit helyette is szégyelltem magam.

Aztán egy éjjel azt álmodtam, hogy az ikertestvéremmel egy fa gyökerei között fekszünk a föld alatt egy üregben, mint a rókák vagy a pockok, és szeretnénk onnan kijönni, de nem találjuk a járatot. Ásni kezdünk, én egyik oldalról, ő a másiktól, de a körmöm alá mennek az apró, tűhegyes homokszemek, és egy idő múlva abbahagyom az ásást, annyira fáj. Visszafordulok, hogy megkeressem az ikertestvéremet, de nem találok, sehol sincsen, kétségbeesetten kutatok magam

körül a föld alatt a sötétben, tapogatom a régi üreget, ahol feküdtünk, elindulok kúszva abba az irányba, amerről ő kezdett el ásni, de véget ér a járat, nincs tovább, kénytelen vagyok az üregben maradni, vagy folytatni az ásást egyedül. Tehetetlenségemben sírva fakadok, és erre fölébredek.

Vasárnap volt, elég késő, ha iskolába kellett volna mennem, már biztos régen fölébresztettek volna, de így hagytak aludni, még a kismisére is bőven odaértem.

A misén is kóválygott a fejem, még addig a néhány pillanatig sem figyeltem, mint máskor, amíg próbáltam felfogni, miről beszél a kanonok úr, csak ültem bambán, ha láttam, hogy fölállnak körülöttem a többiek, fölálltam én is, ha megszólaltak, én is megszólaltam, de csak a magánhangzókat mondtam, mint a beszédhibások, mintha nem is én lettem volna, hanem valaki más, aki idejött helyettem, mert én valahol ott maradtam, abban az álombeli üregben.

Még a mise végén se hittem el, hogy már ébren vagyok. A szenteltvíz érintése is kevés volt a homlokomon, meg ahogy a kijárat felé közeledve a nyitott ajtón keresztül betóduló verőfényben kirajzolódott előttem a padtársam alakja, ahogy várakozón visszanéz, hogy megyek-e utána. Abban a töredékmásodpercnyi időben fényképeztem le magamban, ahogy áll ott rózsaszín ruhájában a templomajtón rám zuhogó napsütésben, virágfüzérrel a fején, mint a gyermekarcú szűz a szentképeken, akár egy látomás. Mintha a levegőben úszna, és mintha én is súlytalanul mennék utána. Még kinn az utcán is olyan tűnékeny volt minden, a képek, a hangok, mintha kisiklott volna minden a megszokott pályájáról. Önálló, tőlem független életre keltek a mozdulataim, és én csak mentem a fejemmel a lábam után, és hegyeztem erősen a fülemet, hogy ki tudjam venni a hangokból, mit beszélnek.

Még a vasárnapi ebédnél sem ébredtem föl, még akkor is olyan volt, mintha az álomban lennék. Rá-rápillantottam a kezemre, mert folyamatosan éreztem körmöm alatt az éles, tűhegyes homokszemeket. Hiába tettem le a kanalat, és kezdtem rázogatni, mikor nem figyeltek rám az asztalnál, akkor is éreztem. Gépiesen vagdostam a kövér daragaluskát, hallottam, ahogy keresztülér rajta a kanalam, csattan a tányér alján, vágtam a következő darabot, amíg hosszában végig nem értem, aztán folytattam a következővel. Mintha az ismétlődő mozdulatsorral akartam volna lekötni a figyelmemet, hogy addig se kelljen az álomra gondolni, és mintha a körmöm alatt az az égető érzés is tompult volna valamelyest. Egy és kettő, há' és négy és öt és hat és hét és nyolc és kilenc, tíz és egy és kettő, aztán kezdtem előlről, tíz egyenlő darabra aprítottam a tányéromban a galuskákat, és közben üres tekintettel bámultam a körülöttük úszkáló arany-sárga karikákat. Kinéztem egyet, a leghalványabbat, amelyikben fönna kadhatott egy mákszemnyi zöld a petrezselyemből, szabálytalan lett tőle a karika, nem teljesen kerek, hanem fölvette a zöld levéldarabka alakját, körbeúsztta, és ahogy megtoltam kicsit a kanallal, hozzátapadva követte, mintha be akarná kebelezní, mint valami falánk egysejtű a zsákmányát.

Anyámék nem szóltak rám, hogy ne játsszak a kanallal, hanem egyik rendszeren, különben nem kapok másodikat, és süteményt sem ehetek, nem törődtek velem, nem éreztem magamon a pillantásukat, mint máskor, amikor éber voltam, mert most mintha minden hang egybeolvadt volna abban a sűrű masszában, amely körbevont, amelyen keresztül nem jutott el hozzám se hang, se szín, se illat, jószérivel még az ízeket sem éreztem, hiába rágtam alaposan össze és utána

forogtattam jó sokáig a számban a levessel együtt a daragaluskát, ahogy nyeltem, nem öntött el közben a kellemes érzés, mint máskor. Az utolsó két darabhoz már nem jutott leves. Kitoltam először a nagyobbikat a tányér széléhez, de sehogy sem tudtam belefördíteni, hiába nyúltam alá a kanállal, úgyhogy egy óvatlan pillanatban kézzel gyorsan belekotortam. Nem szóltak rám, hogy ne egyek kézzel, ne nyúljaljak a tányéromban, úgyhogy a másikkal is ugyanígy tettem.

A következő kép már a reménytelen mennyiségben előttem tornyosuló kacsaszíros krumpli és mellette a rántott hús, az uborkasaláta. Mintha észrevétlenül ott termett volna minden előttem. Kiestek a közbülső hangok, mozdulatok, mintha vetítővászonon láttam volna magamat, ahogy küzdök a hatalmas rántott szelettel. Nem bírtam vele. Két darabkát sikerült legyűrnöm, a többit elvették előlem. De akkor se szóltak rám, hogy ne piszkáljam, egyek rendesen.

Nem emlékszem, hogy akkor vasárnap délben egyetlen szót is hallottam volna az ebédnél. Még a nagyanyám se szólt hozzám, mintha némaságot fogadtak volna ellenem, de engem ez csöppet sem zavart, nem is bántott, természetes volt, mintha nem is közékük tartoznék, a nyelvüket se érteném, ezért fölösleges is volna bármit mondaniuk nekem.

Nem szűnt a körmöm alatt az a szúrás, csak megszoktam, tompult kissé, mint a legtöbb állandósuló fájdalom. Talán a fájdalomtól nem tudtam rendesen fogni a kanalat, a kést meg a villát, emiatt éreztem úgy, mintha valamilyen láthatatlan erő visszatartaná a kezemmel együtt, és nem hagyná, hogy a számhoz emeljem a falatot. Nem éreztem, hogy jóllaktam, de azt sem, hogy éhes lennék, legszívesebben eldőltem volna, mint a krumpliszák, bele egyenest az ágyamba.

A kedvenc süteményem volt, mézes krémes, oldalról bámultam a tányéromon a két szép, fehér krémréteget, köztük a sárgabaracklekvár csíkját. Kicsit vastagabb a tészta a krémnél, ennyit még megállapítottam, aztán összefolyt előttem minden. Nem tudom, megettem-e egyáltalán azt az egy szeletet, csak azt, hogy milyen érzés volt, amikor ebéd után lefeküdtem. Mintha átölelt volna valaki, mintha valaki még a padtársam édesanyjánál is lágyabb, kellemesebb hangon mesélt volna, miután puha ágyba fektetett és gondosan betakargatott. Ezzel a hanggal aludtam el, de a hangot is inkább a bőröm felszínén éreztem, semmint a fülemmel hallottam azon a sűrű masszán keresztül, ami még mindig körbevett.

Másnap arra ébredtem, hogy már régen iskolában kellene lennem, de még mindig nem keltettek föl. Gyorsan ki akartam szállni az ágyból, hogy elkéstem, de a lábam nem engedelmeskedett, még felülni sem tudtam, nemhogy az ágyból kiszállni. Rettenetesen kapart a torkom, nyelni se tudtam szinte, égett a szemem, és csak azt éreztem, hogy vissza kell feküdnöm. Egy pillanatra megfordult a fejemben, hogy hátha csak álmodom, most fogok fölébredni, csak azt hiszem, hogy visszafekszem, pedig a valóságban pont az ellenkezője történik, eddig álmodtam, és most leszek majd ébren. De a következő pillanatban már nem gondoltam semmire, visszazuhantam abba a sötét üregbe, ahol előző éjjel szem elől tévesztettem az ikertestvéremet.

Nem tudom, hogy akkor éjjel, amikor kitört rajtam a skarlát, találkoztam-e még vele, de azt tudom, hogy utána folyton visszatért álomban, hogy a fa gyökerei közt ott van az az üreg, amelyből mindketten szeretnénk kijutni, csakhogy ellenkező irányban indulunk el, és én előbb-utóbb szem elől tévesztem őt. Egy

darabig hallom még az ütemes dobogást abban a földalatti csöndben, utána viszont már csak az a lüktető érzés marad a körmöm alatt, ahogy szűrja az eleven húsomat a rengeteg tűhegyes homokszem.

Nagyon magas lázam volt. Időnként talán föl is ébredtem, hangokat hallottam, de mintha tompán, zárt ajtó mögül szűrődnének be hozzám, és látni se láttam senkit. Mintha ember nem járt volna az ágyam mellett, annyira belemerültem a betegségembe. De nem éreztem rosszul magam benne, ellenkezőleg, mintha hosszú fogság után végre hazaengedtek volna.

Nem emlékszem, hogy a betegségem alatt találkoztam volna az ikertestvéremmel. Talán találkoztam, csak elfelejtettem, a puszta életben maradás ösztöne felejtette el velem, arra viszont pontosan emlékszem, mikor néha föleszméltem, és rádőbbsentem, hol vagyok, milyen kellemes volt visszazuhanni a lázba. Emlékszem az átmenet pillanataira, amikor zuhanni kezdtem, vissza, abba a földalatti üregbe, mintha puha, párnázott csatornán siklanék, gyorsan, de mégsem ijesztő sebességgel, inkább a várakozás örömeiben, mert akkor semmi más nem számított, csak ez a várakozással teli izgalom, hogy mindjárt leérek, és ott milyen jó lesz nekem, abban a ringató, meleg ölelésben, ott lent, a gyökerek alatt, abban a mély üregben.

Nem tudom, hogyan ébredtem föl, csak érzem, hogy egyszeriben tapinthatóvá válik körülöttem a levegő, mintha messziről, a puszta pillantással érzékelnem tudnám a tárgyak körvonalát, nem is kell hozzá a kezem, elég ránézni, és a tenyeremen belül érzem a bordó huzatú fotel barna vázának egyszerre meleg és hűvös felszínét, a bordó huzat bársonyának apró rovátkáit az ujjbegyeimen, nyomott négyszögmintája kirajzolódik a tenyeremen, érzem a csillár melegét a szemhéjamon, pedig nem is világít, de ahogy ránézek, rögtön megmelegszik tőle, utána behunyom a szememet, és akkor is érzem, egész a szempillám tövéig. Hangokkal telik meg a szoba. Hallom, ahogy kinn az ablak alatt köszön valakinek a postás néni, látom, amint jellegzetesen oldalazó járásával közeledik, mintha azzal a félfordulattal is gyorsítani akarná a munkát, ami eleve benne van már a járásában, szinte kínálja minden második lépésnél, hogy egy határozott mozdulattal belecsúsztassa az újságot a postaládába, meg se kelljen állnia menet közben, mert már előkészítette, ott van a kezében, bedobja, és már lendül is a keze a következőért. Még messze jár a szürke farmotoros Ikarus, alig indult el a vasútállomásról talán, éppen fordul a nagykanyarban a felüljáró hídján, de én már hallom, amint pöfögve küzd az emelkedővel, araszol fölfelé a dombon eltökélten, mint valami lomha, végtelenül szelíd állat, konokul rátapad az útra, egy világért sem hagyná magát letessékelnem onnan. Abban a pillanatban nyílt az ajtó, belépett anyám, és én akkor döbbsentem rá először, hogy visszajöttem.

Minden olyan furcsa volt, mindent úgy néztem, mintha életemben először látnám. Alaposan szemügyre vettem mindent, hogy biztos legyen benne, tényleg ezt látom, nem a képzeletem úzi ezt a csalóka játékot, mert el akarja hitetni velem, hogy itt vagyok, és nem ott, ahol eddig voltam, azon a különös határvidéken, ahol minden egybemosódik, pontosabban nem is egybemosódik, inkább csak nem mindig különül el, mindig más kerül előtérbe, időnként a hangoké a főszerep, és olyankor megtelik hanggal a levegő, máskor meg színeken tobzódik, megint máskor pedig tapintható körvonalat ölt minden körülöttem.

Azóta szeretem a mákot. Egy életem keresztül végigkísért az a vanília illatú mákos íz a számban, amivel akkor a betegségem után ébredtem. Szinte láttam magam előtt a tányéron remegő mákos gubát, rajta a sárga vaníliaöntetet. Egyszerre és mégis külön-külön éreztem a számban a meleg mákos gubát és a frissen ráöntött hideg krémet. Ahogy a hideg és a meleg találkozik, és hirtelen erővel kiütözik íz és illat egyszerre, mikor a torkomon keresztül lassan felkúszik az illat az orromba, miközben rágom. Gyorsan végigszalad bennem a kép, és megelevenedik tőle minden. Megmozdulnak a tárgyak is körülöttem erre a semmihez sem hasonlító ízre, illatra, színre. Még nem kezdem el enni, de az íze már ott van a számban, pedig még csak látom magam előtt.

Nem is tudom, tényleg ettem-e akkor valahol ilyen mákos gubát, vagy csak a betegségem alatt álmodtam, de olyan valóságosnak, mintha még mindig a számban érezném az ízt. Mindegy is, mert az érzés sokkal elevebb volt bennem annál, semhogy egy pillanatra is kétségbe vonjam, valóság volt-e vagy csak álmodtam, vagy talán a mi házunkra hasonlító ház előtt elhaladva csapta meg orromat az illat, ott ivódott belém örökre észrevétlenül, mint annyi benyomás, amit ahhoz a házhoz kapcsolok.

Anyámék utána nagyon figyeltek rám. Mindennap átjött a nagyanyám, vigyázott a húgomra, amíg anyám főzte a kedvenc ételeimet. Mindennap megkérdezte, mit szeretnék, mit kívánok, és nem tudtam olyat mondani, amit ne főzött volna meg nekem. Reggelire vajjas zsömlét kent hónapos reték karikákkal.

A húgomról napokra el is feledkeztem, a betegségem után jó darabig a közlemben se hozták, nehogy elkapja tőlem, és nekem is sokkal kényelmesebb volt, hogy nem kell tudomást vennem róla. Egész megszoktam, hogy nincsen, lassan úgy éreztem, mintha nem is lett volna. Anyám nem beszélt róla, talán azt várta, hogy én kérdezzem, de mivel én nem kérdeztem, ő nem is kezdett el mesélni. Apám sokkal szűkszavúbb volt annál, semhogy a húgomról meséljen, örült, ha a kötelező kérdéseken túljutott, aztán ment tovább.

Később is úgy éreztem magamon a húgom tekintetét, ahogyan akkor, a betegségem utáni első napon először nézett rám. Komolyan, tűnődve jártatta rajtam végig a szemét, alaposan megvizsgált, mintha minden vonásomat külön-külön kellene fölismernie. Tüzetesen végigmért, meg-megállt időnként, mint aki befele figyel inkább, és nem mosolyodott el.

Néztünk egymásra, méregettük egymást, mint két ellenfél, és engem csöppet sem zavart, hogy nem vagyunk egyenrangú ellenfelek. Mégis felbőszített. Ahogy méregetett, kitartóan végigpásztázott fürkésző tekintetével, egy idő után olyan érzésem támadt, hogy most a bűneimmel együtt górcső alá vesznek, percek kérdése csupán, és fejemre olvassák mindet, és utána állhatok megsemmisülve a tükör előtt, mert aki most néz, az mindent tud rólam, a vesémben lát, lelkem legrejtettebb zugainak titkát is ismeri, még talán azt is, amit magamnak is szégyellek bevallani.

Gyűlöltem akkor, talán azért, mert éreztem, sokkal többet ér nálam. Egyetlen pillantásával megsemmisített. Fényképeztem, raktároztam magamban a húgom tekintetét, ahogy ül velem szemben anyám ölében, jár a szeme, komolyan néz, szinte letapogat a pillantásával, mint rovar a csápjával az ismeretlen tereptárgyat, hogy eldöntse, fölmásszon-e rá, vagy kikerülje. Valamit megéreztem én akkor a

húgomban, de nem tudtam, micsodát, nyugtalanító és hátborzongató volt egyszerre. Okos pillantása valahogy nem illett ahhoz a törekeny semmi kis életéhez.

Nem tudom, hogyan fordult meg a fejemben, nem is biztos, hogy egyáltalán valaha is gondoltam rá, hogy milyen könnyen meg tudnám fojtani a húgomat, pusztá kézzel is akár, szinte kínálja magát csenevész kis nyaka, hogy fonjam köré az ujjaimat. Arra sem emlékszem, hogy pontosan mit éreztem, mi kényszerített, amikor magunkra hagytak bennünket, anyám is, nagyanym is kiment a szobából azzal, hogy játsszak vele, vigyázzak rá. Egy darabig próbáltam, aztán meguntam, ő elaludt, én meg olvasni kezdtem, de már nem sok volt vissza a könyvemből, az utolsó oldalakon jártam.

Nem tudom, mire gondoltam, mikor az asztal sarkára tettem a könyvet, egy félfordulattal a húgom ágyánál termettem, és a következő pillanatban a fejére szorítottam a kispárnát, mert nincs se előtte, se utána, csak az a pillanat, amelyben lassítva látom magamat, mintha filmen játszanák le előttem kockáról kockára, ahogy tartom a húgom fején a kispárnát, és ahogy kivörösödött arccal kapkodja a levegőt, miután leveszem, de nem sír, mintha a döbbenettől sírni is elfelejtett volna, hanem csak néz rám kételkedőn, bennem pedig semmilyen érzés nincsen, önvádnak nyoma sem, hogy én most halálos bűnt követek el, amit majd meg kell gyónnom, mielőtt áldozni szeretnék.

Később néztem a húgomat, ültem előtte a szobában, tekintetem a könyvemre siklott, az asztalon feküdt, becsukva, címloldalával lefelé, szögletes, keménynyitáblás, fehér borítójú könyv, nem sokkal azelőtt fejeztem be, és ahogy ránéztem, az utolsó mondata járt a fejemben. *Elmúlt a nyár, és mintha semmi sem történt volna, csak egy csapat golya szállt a tarlott mezők fölött dél felé, dél felé.*

Mit játszottatok, ezt kérdezte anyám, amikor bejött, kedvesen rám mosolygott, megsimogatta a fejemet, és én ettől a mozdulatától úgy összerezzenem, mintha áramütés ért volna.

Sose ért hozzám így, most mintha ismerkedett volna a bőrömmel, olyan lassan húzta vissza a kezét, elidőzött kicsit az arcomon, talán nem is emlékezett a tapintására, legutóbb is csak súrolta, amikor lekevert egy hatalmas pofont, amiért feleseltem. Mintha elnézőbben ért volna hozzám most, mint azelőtt, talán kereste az érintésen át vezető utat a szívemhez, egyenként megremegtek az ujjai az arcomon, ahogy hozzám ért, mintha elbizonytalanodott volna ebben a másfajta mozdulatban, amelyhez nem volt hozzászokva. Talán hálás volt nekem, hogy megkíméltem a bánattól, és nem haltam bele a skarlátba, vagy talán reménykedett, hogy ezentúl kedvesebb leszek a húgommal, neki meg nem kell majd lelki ismeret-furdalással visszagondolni rá, hogy ok nélkül is hányszor megvert.

Nem tudom, miért lett utána egyszeriben az a keserű íz a számban, pedig akkor ott, miközben arcomon éreztem anyám kezét, olyan gyengédség tört rám, hogy legszívesebben átöleltem volna. Éreztem a lábamban, hogy mennék felé, láttam is szinte, hogy messziről szaladok felé, ő meg kitárt karokkal várja, hogy átölelhessen. Aztán mintha fölocsúdtam volna, egyszeriben szertefoszlott a kép, rádöbbsentem, hogy csak képzelődöm.

Megmagyarázhatatlan csüggedés tört rám hirtelen, legszívesebben visszazuhantam volna az időtlenségnek abba a sötét barlangjába, amelyben a betegségem alatt léteztem, és ahol egy kis ideig az ikertestvérem is velem lehetett.